

SOLIQ AUDITINING TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI

i.f.d., professor, Kudbiyev D.
Farg'ona politexnika instituti

Annotatsiya. *Maqola soliq auditining ayrim jihatlarini ko'rib chiqishga bag'ishlangan. Ushbu masala, bir tomondan, buxgalteriya hisobotlarini shakllantirish va tayyorlashda qonun hujjatlariga rioya etilishini tekshirish doirasida tahlil qilingan buxgalteriya hisobotlarini auditorlik tekshiruvdan o'tkazishga, boshqa tomondan tadbirkorlik subyektlari va nazorat qiluvchi organlarga soliq qonunchiligiga rioya etilishi to'g'risida auditorlik hisobotlarini taqdim etishga imkon beradi.*

Kalit so'zlar: *soliq auditi, buxgalteriya hisobi, tegishli xizmat, metodologiya, hisobot berish, qonunchilik, ma'lumotlar.*

Аннотация. *Статья посвящена рассмотрению некоторых аспектов налогового аудита. Данный вопрос позволяет, с одной стороны, проводить аудит анализируемой бухгалтерской отчетности в рамках проверки соблюдения законодательства при формировании и составлении бухгалтерской отчетности, а с другой стороны, предоставлять субъектам хозяйствования и контролирующим органам аудиторские отчеты о соблюдении налогового законодательства.*

Ключевые слова: *налоговый аудит, бухгалтерский учет, сопутствующие услуги, методология, отчетность, законодательство, информация.*

Abstract. *The article is devoted to the consideration of some aspects of tax audit. This issue allows, on the one hand, to audit the analyzed accounting statements as part of the verification of compliance with legislation in the formation and preparation of accounting statements, and on the other hand, to provide business entities and regulatory authorities with audit reports on compliance with tax legislation.*

Keywords: *tax audit, accounting, related services, methodology, reporting, legislation, information.*

1. Kirish.

Respublikamizning bozor iqtisodiyoti sharoitiga o'tish munosabati bilan yangi iqtisodiy munosabatlarni barpo etish zaruriyati tug'iladi. Shu boisdan ham auditorlik faoliyati xalqaro standartlar talabi darajasida tashkil qilishni talab etadi. Ushbu maqsadga erishish yo'lida milliy va xalqaro audit tizimida audit, auditorlik faoliyati va soliqlar auditi kabi terminlarni bir biridan ajratib olishimiz maqsadga muvofiq bo'lar edi. "Audit" tushunchasi lotincha so'z bo'lib, "auditing" — aynan tarjimasi "u eshityapti", "eshituvchi" degan ma'nolarni bildiradi. Hozirgi kunda "Audit", "Auditorlik faoliyati" va "Soliq auditi" kabi terminlarning mavjud bo'lishi, ayrim chalkashliklarni keltirib chiqarmoqda.

"Audit" - bu avvalambor moliyaviy hisobot auditi nazarda tutiladi.

“Auditorlik faoliyati”- bu moliyaviy hisobot auditi bilan birgalikda auditorlik xizmatlarini o‘z ichiga oladi.

“Soliq auditi” — bu xo‘jalik yurituvchi subyektlar tomonidan soliqlar, majburiy to‘lovlar va byudjetdan tashqari fondlarga to‘lovlarni to‘g‘ri hisoblanishi, o‘z vaqtida va to‘liq byudjetga to‘lanishi, qonunchilikka rioya qilinishini mustaqil tekshirish hamda soliqlar bo‘yicha xizmatlar ko‘rsatishdir.

2. Adabiyotlar sharhi.

M.M.To‘laxodjayevevaning (1996) “O‘zbekiston Respublikasida moliyaviy nazorat tizimi” nomli kitobida moliyaviy hisobot auditiga quyidagicha ta‘rif berilgan: “Mustaqil malakali mutaxassislar tomonidan korxonaning moliyaviy hisobotini yoki u bilan bog‘liq moliyaviy axborotni ushbu hisobot yoki axborotning qonun va boshqa me‘yori hujjatlarga muvofiqlik darajasi to‘g‘risida xulosa chiqarish maqsadida tadqiq etilishidir”.

Respublikamiz iqtisodchi olimi B.Isroilov (2006) “Soliq auditi – qonunchilik normalari bilan belgilangan soliq va soliqlarga tenglashtirilgan to‘lovlar intizomi hamda nazorati soliq nazorati organlari zimmasiga yuklatilgan majburiyatlar ijrosini nazorat qilish maqsadida, vakolatli organlar yoki mulkdorlar tomonidan amaldagi qonunchilikda belgilangan tartib va muddatlarda soliq to‘lovchilarda o‘tkaziladigan tekshiruvdir” deb tariflagan. Yana bir Respublikamiz iqtisodchi olimi Z.Qurbonovning (2008) fikricha, “soliq auditiga maxsus auditorlik topshirig‘i yoki auditning maxsus yo‘nalishi sifatida qarash kerak” deb e‘tirof etgan.

Shu bilan birga rus iqtisodchi olimlari fikrlarini ham e‘tirof etish mumkin misol uchun J.A.Morozova (2007) “Soliq auditi-bu ichki audit tizimidagi alohida yo‘nalishdir u murakkab, tematik va tarkibiy soliq auditi kabi tushunchalarni ajratib turadi” deb e‘tirof etgan.

Rus iqtisodchi olimlari L.V.Popova va L.N. Nikulina (2009) “Soliq auditi-bu buxgalteriya hisobi va soliq hisobi holatini, shuningdek tashkilotning soliq va yig‘imlar bo‘yicha hisob-kitoblarini mustaqil tekshirish, bu soliq tavakkalchiligini va biznesga soliq yukini kamaytirish uchun zaxiralarni aniqlash uchun mijozning soliq to‘lovlarini tekshirish” deb tariflagan.

Shuningdek rus iqtisodchi olimlari A.A.Savin, A.A.Savina (2009) “Soliq auditi murakkab va ko‘p vaqt talab qiladigan jarayon bo‘lib, soliqlar va yig‘imlar to‘g‘risidagi qonun hujjatlariga rioya etilishini, soliqlar va yig‘imlarni hisoblashning to‘g‘riligi, to‘lashning to‘liqligi va o‘z vaqtida bajarilishini, shuningdek aniqlangan qoidabuzarliklarni bartaraf etishni nazorat qilishni o‘z ichiga oladi” deb e‘tirof etgan.

Rus iqtisodchi olimlari M.A.Oleynik, Yu.N.Shol (2021) “Soliq auditi-bu auditorlik topshirig‘ining bajarilishi, uning bajarilishi davomida tashkilotlarning buxgalteriya hisobi va soliq hisobotlari tekshiriladi va tekshirish natijalari asosida auditorlik tashkilotining harakatlaridan foydalangan holda qonun hujjatlarida belgilangan normalarning ishonchliligi va muvofiqligi to‘g‘risida fikr bildiriladi” deb atagan.

O‘zbekiston Respublikasining “Auditorlik faoliyati to‘g‘risida”gi Qonunining (2021) 3-moddasi auditorlik faoliyatiga “auditorlik tekshiruvlarini o‘tkazish va turdosh xizmatlar ko‘rsatish bo‘yicha auditorlik faoliyatini amalga oshiruvchi tijorat tashkiloti” deb ta‘riflangan. O‘zbekistonda auditorlik faoliyati mustaqil yuridik shaxs huquqiga ega auditorlik tashkilotlari tomonidan amalga oshiriladi. Qonunga ko‘ra, auditorlik tashkiloti auditorlik faoliyatini amalga oshirish litsenziyasiga ega bo‘lgan yuridik shaxsdir.

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qaroriga (2021) muvofiq “Soliq auditi — soliq to‘lovchining (soliq agentining) muayyan davrdagi moliya va soliq hisobotlarining soliq to‘g‘risidagi qonunchilikka barcha jihatlaridan muvofiqligi va haqqoniyligini, soliq solish maqsadlarida buxgalteriya hisobi va soliq solish maqsadlarida hisobga olishda soliq majburiyatlarining to‘g‘ri shakllantirilishi va aks ettirilishini soliq

organi tomonidan o'tkaziladigan o'rganish orqali soliqlarni to'g'ri hisoblash va to'lashning to'g'riligini tekshirishdir".

3. Tadqiqot metodologiyasi.

Maqolani yozishda quyidagi metod va usullar qo'llanildi: soha olimlarining o'rganilayotgan mavzu yuzasida bildirgan fikr va qarashlarining tizimli va qiyosiy tahlil etib, axborotni qayta ishlash amalga oshirildi.

4. Tahlil va natijalar.

Soliqlar auditining maqsadi – korxonada to'laydigan soliqlarning to'g'ri hisoblanganligi, ular bo'yicha imtiyozlarning to'g'ri qo'llanilganligini aniqlashdan iborat. Xo'jalik yurituvchi subyektlarning soliq hisoboti me'yoriy hujjatlarga muvofiqligini aniqlash, xulosa ishonchligi yuzasidan hisobot tayyorlash hamda amaldagi qonunchilik, auditorlik faoliyatini me'yoriy tartibga soluvchi tizim, auditor va mijoz o'rtasidagi o'zaro shartnoma majburiyatlari bilan belgilanadigan boshqa soliqlar yuzasidan aniq masalani yechishdan iboratdir.

Soliqlar auditining asosiy vazifalari – bu bilvosita soliqlarni hisoblash va to'lash, soliq imtiyozlaridan foydalanishning asoslarini aniqlash, soliq hisobotlarining to'g'ri tuzilganligini tekshirish, soliq hisobini to'g'ri tashkil etish va unda soliq muomalalarini aks ettirish jarayonlarini to'g'ri tashkil qilish hisoblanadi.

Soliq auditi moliyaviy hisobot auditining alohida bir ko'rinishi sifatida shakllanish sari intilmoqda. Soliqlar auditi majburiy moliyaviy hisobotlar auditining bir qismi sifatida auditorlik tashkilotlari tomonidan o'tkazilishi hozirgi kunda alohida ko'zga tashlanmoqda. Bunga albatta korxonalarining rahbarlari tashabbuslari bilan auditorlardan soliq hisobi va hisoboti tekshirish talab qilinadi. Ammo, moliyaviy hisobot auditi mijoz korxonaning soliq majburiyatlarining to'liq ko'lamini tekshirish imkoniyatini qamrab ololmaydi. Shuning uchun, mijoz korxonada soliq riskini kamaytirish, soliq hisobini to'g'ri va samarali yo'lga qo'yishda soliq hisobini to'liq tekshirishi maqsadida alohida soliq auditini o'tkazish maqsadga muvofiq bo'ladi.

Ko'pchilik majburiy auditorlik tekshiruvidan o'tishi lozim bo'lgan korxonalar auditorlari tomonidan o'tkaziladigan audit tekshiruv shartnomasida soliq auditi bo'yicha masalalarni kiritishni talab qilishadi.

Odatda ushbu qo'shimcha masalalar auditning narxini auditorlik tashkiloti tomonidan audit tekshiruv narxini oshirishga sabab bo'ladi. Agarda mijoz korxonada haqiqatdan ham soliq risklarini kamaytirish maqsadi bo'lsa, u holda korxonada o'zida to'liq soliq auditi o'tkazishi maqsadga muvofiq bo'ladi deb hisoblaymiz. Auditorlik tashkilotlari tomonidan soliq auditi moliyaviy hisobot auditiga qaraganda yoppasiga tekshirilishi lozim. Darhaqiqat, soliq auditi moliyaviy hisobot auditiga qaraganda tekshirish ko'lami kamroq va shuning uchun soliq auditida yoppasiga tekshirish metodidan foydalanish maqsadga muvofiqdir.

Asosan soliq auditidan xalqaro bozorda o'z iqtisodiy faoliyatini olib borayotgan yirik kompaniyalar jahon bo'ylab foydalanishmoqda. Ushbu kompaniyalarning oborotlari juda katta bo'lib, buning natijasida soliq majburiyatlari ko'p va davlatdan davlatga ajralib turadi. Kompaniyalar soliq majburiyatlarini kamaytirish, soliq penyalari va shtraflarning oldini olish maqsadida soliq auditidan foydalanish birinchi navbatda samaralidir.

Soliqlar auditining metodlari soliq organlarining tekshiruv metodlariga o'xshash. Agar soliq tekshiruvdan oldin soliq auditi o'tkazilgan bo'lsa, soliq risklarining kamayishiga va xatolarning oldini olishga erishiladi. Moliyaviy tahlilning asosiy axborot bazasi buxgalteriya (moliyaviy) hisobotlaridir (D.Kudbiev va boshqalar, 2022).

Soliqlar auditi ishlarini kuchaytirish va samarali bo'lishi uchun, avvalambor, ushbu tekshirishni olib boruvchi auditorlarning malakasini ish sifatini oshirish orqali soliq

auditining maqsad va vazifalariga erishish mumkin. Soliq auditini o'tkazishda auditorlardan quyidagilar talab qilinadi:

1. Auditorlar yetarli tayyorgarlik va tajribaga ega bo'lishlik. Auditor oldiga qo'yilgan vazifani bajarish uchun yetarli darajada tajribaga, buxgalteriya hisobi, soliq hisobi, byudjet boshqa xo'jalik faoliyatining tashkiliy tuzilmasi bo'yicha malakaviy darajaga ega bo'lishi kerak. Shu bilan birga o'z kasbi bo'yicha doimo bilim darajasining yuqori bo'lishiga intilishi zarur;

2. Soliq auditini o'tkazishning amallarini belgilash. O'tkazilgan soliq auditini jarayonida u, avvalambor, amallarni to'g'ri belgilangan bo'lishi kerak. Bundan tashqari, katta texnik ish hajmini yordamchilar bajarishi sababli, ular ustidan yetarli darajada nazorat o'rnatilishi shart;

3. Xolislik. Albatta, ijtimoiy adolat sharoitida xolislik bo'lmasa hech qanday soliq auditini tekshirishning keragi bo'lmaydi, kasbiy axloq kodeksida xolislikning zarurligi haqida to'xtab o'tilgan;

4. Yetarli darajada isbotlar va ma'lumotlar yig'ish. Har qanday baholash isbotlar va ma'lumotlarga asoslanadi. Asoslar qanchalik ko'p bo'lsa, baho shu darajada kafolatlanadi, baholashni o'tkazish uslubiyatida, asosan, auditorning tajribasi va professional mulohazasi muhim ahamiyat kasb etadi;

5. Auditorning zaruriy kasbiy sinchkovlikka ega bo'lishi. Auditor bajarayotgan ishning sifati uchun doimo javobgardir. Zarur sinchkovlik bu soliqlarni to'liq ko'zdan kechirish, vazifalarning taqsimlanganligi va bajarilayotganligi, soliq majburiyatlari bilan bog'liq bo'lgan hujjatlarining haqqoniyligidan iboratdir;

6. Texnik tayyorgarlik. Auditor soliqlar auditini o'tkazishda yetarli texnik tayyorgarlik va tajribaga ega bo'lishi ham kerak. Auditorlik faoliyatini takomillashtirishning asosiy usullaridan biri bu auditni avtomatlashtirishdir. Avtomatlashtirilgan audit, barcha sohalar singari, auditorni qulay, oson va tezkor qiladi (N.T.Qudbiyev, 2021).

7. Jami xodimlar o'z ishlarini kompyuterlarida bajarishi uchun mahoratini oshirishi kerak bahoni belgilash. Bahoni belgilash soliqlar auditini jarayonida o'zgarib borishi mumkin va ichki nazorat tizimiga auditor belgilagan bahoning o'zgarishi auditorning professional mulohazasi va to'plagan dalillariga bog'liq.

Mamlakatimizda amalda bo'lgan normativ-huquqiy hujjatlarga muvofiq "ichki audit – bu ijro etuvchi organlar va bo'linmalar ishini nazorat qilish va baholash bo'yicha korxonaning tarkibiy bo'linmasining O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlariga, ta'sis hujjatlariga va ichki hujjatlarga rioya etilishini tekshirish va monitoring qilish, ularning buxgalteriya va moliyaviy hisobotlarda aks ettirilishining to'liqligi va ishonchligini ta'minlashga qaratilgan faoliyatdir (A.A.Ermatov, 2021).

Auditorlar soliq organlari kabi soliq bo'yicha mavjud xatolarni aniqlash imkoniyatiga egadirlar. Bular albatta auditorlarning yuqoridagi talablarga javob berishi bilan bog'liqdir. Auditor soliq xodimiga nisbatan jarima qo'llamaydi, balki mavjud xatoni aniqlab korxonaga rahbariyatiga taqdim etadi. Bunda albatta piniya va shtraflarning oldini olishga sabab bo'ladi.

Soliq organlari xodimlarining maqsadi korxonada mavjud xatolarni aniqlash va tegishli penya va shtraflarni qo'yish bo'lsa, auditorlar soliq auditini o'tkazishda korxonadagi mavjud soliq bo'yicha xatolarni aniqlash va soliq organlari tekshiruviga qadar xatoni qonun doirasida to'g'rilash yuzasidan o'z maslahatlarini berishdan iboratdir.

Agarda auditor mijoz korxonaning soliq hisobidan xatoliklarni aniqlab, o'z takliflarining bajarilishi ustidan hech qanday talablarni auditorlar qo'ya olmaydilar. Ammo auditorlar ushbu xatoliklar qanday miqdordagi shtraf va penyalarga olib kelishini, soliq organi xodimlari tomonidan qanday choralar qo'llanilishi mumkinligi yuzasidan auditor o'z ko'rsatmalarini berishi maqsadga muvofiqdir.

5. Xulosa va takliflar.

Soliqlar auditida byudjet bilan olib boriladigan hisob-kitoblar auditor jiddiy e'tibor berish lozim bo'lgan murakkab obyekt hisoblanadi. Birinchidan, byudjetga to'lanadigan soliqlarning noto'g'ri hisoblanganligi va to'langanligi uchun korxonaga nisbatan moliyaviy jazo choralari qo'llanilishining oldini olishga yordam beradi. Bu esa uning moliyaviy ahvoriga sezilarli darajada ta'sir qiladi. Ikkinchidan, hisob-kitoblarning to'g'riligini tasdiqlovchi auditorlik xulosalari soliq inspeksiyasi tomonidan qabul qilinishi ayrim hollarda shubha ostiga olinib, qabul qilinmasligi ham mumkin. So'ngi holatda soliq organi taqdim qilingan auditorlik xulosasini qaytadan tekshirib chiqishga haqlidir.

Agar auditor xulosasi davlat byudjeti manfaatlariga zid, amaldagi qonunchilikka va me'yoriy hujjatlarga rioya qilinmasdan, sifatsiz tuzilganligi aniqlansa, amaldagi sanksiyalar kuchga kiradi. Bunday xollarda auditor yoki auditorlik firmasi auditorlik faoliyati bilan shug'ullanishga huquq beradigan litsenziyadan mahrum qilinishi mumkin. Soliqlar to'lanishini tekshirishdan oldin soliqqa tortiladigan obyekt bo'yicha ko'rsatkichlarning to'g'riligi, soliqqa tortiladigan baza va soliq stavkalariga rioya qilinishi, tekshirilishi kerak.

Auditor bilvosita soliqlar bo'yicha byudjet bilan hisob-kitoblarni tekshirishda malakali maslahatchi va ushbu hisob-kitoblar to'liq hamda o'z vaqtida bo'lishi uchun xayrxoh bo'lmog'i lozim. Byudjet bilan hisob-kitoblarda korxonada buxgalterlari tomonidan yo'l qo'yilgan xatolarni ko'rsatish bilan auditor ushbu korxonaga soliq inspeksiyasi tomonidan qo'llaniladigan moliyaviy jazo choralari bilan bog'lik bo'lgan zararlardan qutilib qolishga yordam beradi.

Shuning uchun u bilvosita soliqlarga doir hisob-kitoblarning to'g'riligi va ularning O'zbekiston Respublikasidagi mavjud qonunchilikka muvofiq o'z vaqtida o'tkazib berilishini sinchiklab tekshirishi lozim. Soliqlar bo'yicha qarzarlar yuridik shaxslarning byudjet oldidagi majburiyati bo'lib hisoblanadi va odatda, ma'lum sanada to'lanadi. Soliq qonunchiligining tez-tez o'zgarishi va me'yoriy hujjatlar ayrim qoidalaridagi ziddiyatlar bilvosita soliqlarga doir hisob-kitoblarda tasodifiy xatolarni keltirib chiqarishi mumkin. Bilvosita soliqlar bo'yicha qarzarlar sinchiklab tekshiruvdan o'tkazilganida quyidagi xatolar aniqlanishi mumkin:

- soliqlarni hisob-kitob qilishda buxgalteriya hisobi tamoyillari, qonun hujjatlari va yo'riqnomalarning noto'g'ri qo'llanishi;

- soliq stavkalarining noto'g'ri qo'llanilishi;
- soliqqa tortiladigan bazaning noto'g'ri aniqlanishi;
- penya va jarimalarning noaniq hisobga olinishi.

Buxgalteriya hisobotini baholashga quyidagilar ta'sir ko'rsatadi:

- soliqqa tortish bo'yicha imtiyoz olish uchun xato axborotlarni taqdim etish;
- soliq organlariga taqdim qilinadigan ma'lumotlarning buzib ko'rsatilishi yoki yashirilishi;

- byudjetga qarzdorliklarni aniqlashda, soliqqa tortishdan ozod etilganlar sifatida soliqqa tortishda hisobga olinadigan daromadlarni noto'g'ri turkumlash yoki hisob-kitob qilish;

- soliqqa tortish bo'yicha imtiyoz olish uchun bosh va shu'ba korxonalar o'rtasidagi hisob-kitoblar bo'yicha hisobda qalbaki muomalalarni aks ettirish.

Har bir bilvosita soliqqa oid qonunchilik hujjatida soliq stavkalarini qo'llash, soliq solinadigan bazani aniqlash, soliqlarni to'lash muddatlari, hisobotlarni tayyorlash va hokazo talablar aks ettiriladi. Bilvosita soliq majburiyatlarining noto'g'ri aniqlanishi katta moliyaviy yo'qotishlar keltirib chiqarishini hisobga olib, auditorlar ushbu uchastkada tekshiruvlarni tashkil etish va o'tkazish texnologiyasiga alohida e'tibor berishlari lozim. Tekshiruvlarni muvaffaqiyatli o'tkazish uchun quyidagilarni amalga oshirish zarur:

- byudjet bilan hisob-kitoblarni tekshirishga yuqori malakali mutaxassislarni jalb qilish;

- xodimlarni soliqqa tortish masalalariga oid tezkor axborotlar va me'yoriy hujjatlar bilan ta'minlash;
- auditorlar oddiy kundalik muammolar ustida takroran ishlamasliklari uchun, korxonada ichida soliqqa tortishning dolzarb masalalariga doir axborotlar va ishlanmalarni almashishni tashkil etish;
- mijoz tomonidan taqdim qilinadigan, soliqqa tortish masalalariga doir yozma axborotlar sifatini samarali nazorat qilish;
- korxonada soliq bo'yicha maslahat berish texnologiyasini barpo qilish va byudjet bilan hisob-kitoblarni tekshirish natijalari bo'yicha rasmiylashtirilishi lozim bo'lgan ishchi hujjatlarining maxsus shakllarini ishlab chiqish.

Bilvosita soliq bo'yicha byudjet bilan hisob-kitoblarni tekshirishda auditorlik amallariga shaklan rioya qilinishigagina tayanish mumkin emas. Shuning uchun bilvosita soliq bo'yicha byudjet bilan hisob-kitoblar ahvoli to'g'risida yakuniy xulosani auditorlar guruhining rahbari qilishi kerak. U bilvosita soliqlar bo'yicha aniqlangan barcha tafovutlarni va ularning soliqqa tortiladigan bazaning shakllanishiga ta'sirini baholash imkoniga ega bo'ladi.

Adabiyotlar:

Isroilov B.I. (2006) "Iqtisodiyotni erkinlashtirish sharoitida soliqlar hisobi va tahlilining nazariy va metodologik asoslari" mavzusidagi doktorlik dissertatsiyasi. 186-b.

Kudbiev, D., Qudbiyev, N.T., & Imomova, Z.T. (2022) Moliyaviy hisobotlardan moliyaviy menejmentda foydalanish masallari. Scientific progress, 3(4), 1030-1037.

To'laxodjayeva M.M. (1996) "O'zbekiston Respublikasida moliyaviy nazorat tizimi", T.: Iqtisodiyot va huquq dunyosi, buxgalter kutubxonasi serialining 9-soni.

Qonun (2021) O'zbekiston Respublikasining "Auditorlik faoliyati to'g'risida"gi O'RQ-677-son.

Qaror (2021) O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Soliq xavfini boshqarish, soliq xavfi mavjud soliq to'lovchilarni (soliq agentlarini) aniqlash va soliq tekshiruvlarini tashkil etish va o'tkazish to'g'risida"gi 1-son.

Qurbonov Z.N. (2008) "Soliq hisobi va auditining metodologik muammolari" Monografiya "Fan va texnologiya" nashriyoti, Toshkent.: 102-b.

Кудбиев, Н.Т. (2021). Актуальность Организации Аудиторской Деятельности На Основе Компьютерных Технологий. Barqarorlik va yetakchi tadqiqotlar onlayn ilmiy jurnali, 1(6), 424-431.

Морозова Ж.А. (2007) Налоговый аудит: практическое руководство. М.: ООО ИИА "Налог Инфо": ООО "Статус-Кво 97", 240 с.

Олейник М.А., & Шоль Ю.Н. (2021). Налоговый аудит как средство снижения налоговых рисков. Естественно-гуманитарные исследования, (4 (36)), 318-323. doi: 10.24412/2309-4788-2021-11319

Попова Л.В., Никулина Л.Н. (2009) Аудит налогообложения: учеб. пособие. М.: Дело и Сервис, 192 с.

Савин А.А., Савина А.А. (2008) Аудит налогообложения: учеб. пособие. М.: Вузовский учебник, 381 с.

Эрматов, А.А. (2019). Важность аудита в управлении риском предприятия в период перехода к цифровой экономике. Проблемы современной науки и образования, (12-1 (145)), 45-51.